

1913

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Főispáni tulzott nagy hatalom.

Mutatvány Felszeghy Béla: „Fegyelmi jog a közigazgatási szakban” című kiváló tudással írt könyvéből.

A fegyelmezők sorában kimagasodó szerepe van a főispánnak. Kimagasodó és rendkívülvaló és különleges hatalma. Olyan, amilyent külföldi jogintézményekben nem ismerünk.

Hazai jogunk szempontjából is igen sok megjegyzésre és jogos kritikára adott alkalmat. Végre is abban mindnyájan egyetértünk, hogy a helyi végrehajtó hatalom gyakorlása (a törvényhatóságokban, községekben, városokban folyó kormányzat) az országos kormány általános felügyelete alatt kell, hogy álljon. Ennek az ellenőrzésnek módja aztán történhet az országos szerv közvetlen működése (kiküldötték) vagy közvetett módon, melynek valóban torzustráját tisztelhetjük ez egyébként ezeréves multra visszatekintő főispáni intézményben.

Igaz ugyan, hogy ez a mult a mai intézménnyel lényegi rokonságot alig mutat fel. Csak a sallangjai vannak meg az egykori főispánság tekintélyének, nagyságának és csak esőkevényei mutatkoznak a hajdanvaló érdemi ügyintézésnek.

A főispáni ellenőrzésnek azt a despotikus szervezését, mely a mai közigazgatás bénításának, sőt itt-ott *valóságos csődjének* ugyszólván egyedüli oka, e helyen jellemezni nem kívánjuk, csupán az intézménynek magának egy némely olyan kirívó hiányaira kell itt reámutatnunk, melyek tárgyunk szempontjából közömbösek nem lehetnek.

A főispáni ellenőrzésnek legszelebbkörű és leghatékonyabb rendelkezési joggal bíró eszköze a főispán *fegyelmi hatósága*. A közszolgálat érdekei szempontjából nem lehet ennélfogva közömbös, hogy a joghatóságot ki gyakorolja. És megdöbbenéssel tapasztaljuk, hogy a centralizáló törekvéseknek az az egészségtelen tulzása, melyet a nyolcvanas évekbeli közigazgatási reform ural, a jogbiztosítékok halavány árnya nélkül a fegyelmező hatalmat ugyszólván teljesen átjászotta a kormánnyal bizalmi egységben élő főispán kezébe. A főispán mellett a fegyelmi törvényekben megjelölt hatóságok csak papiros hatalommal és a fegyelmi hatóság üres *cimével* rendelkeznek. A főispán politikai elfogultságával szemben, mely abban a jogában lépten-nyomon kiütközhet, hogy egyrészt maga rendelhet el fegyelmi vizsgálatot, másrészt pedig az összes fegyelmi hatóságok bármely határozatát megfélebbbezheti és felülvizsgálat alá viheti, kierohtlenedett semmi hatalom bármelyik fegyelmi forum igazságra, jogszersőségére törekvő irányzata.

Ha a gyakorlatok révén felmerült jellemző esetek száma oly nagy és annyira szomorú nem volna, igen szatírás tapasztalatokat lehetne összegyűjteni egyes főispán-

büroókban a komoly munka, a tisztviselői önértzet, jogtisztelet és tudás letörésére indított merészségekről. Nagy és mélyen sujtó vád ez! De hogy így van, elég néhány lefolytatott fegyelmi ügy kérge alá vakarni, hogy kivigyorogjon a főispáni önkénykedés leplezetlensége. Oh nagyon sok jogos felháborodásnak tapasztotta a szájára a hatalom kezét anélkül, hogy az: kszavaknak csak egy hullámgűrűje is érintette volna a nyilvános ellenőrzés fülét, avagy a kormány figyelmét.

És úgy látszik, hogy az intézmény nevelti ilyené a hatalom birtokosait. Az intézmény, mely egy nagy hivatali apparatusnak legmagasabb elméleti és gyakorlati kvalifikációval párosított alkotni vágyását igénylené, s ime kénytelen megelégedni egy emberrel és a *kvalifikációhoz nemkötöttséggel*. Kénytelen megelégedni azzal, hogy a tennivalóknak az a nagy halmaza, melyet törvényeink megfontolás nélkül zudítanak a főispánság hatalmának zsákjába, egy *merőben felelőtlenül működő* s a napi politika elfogultságaiban evicékélő pártember vállára kerüljön. Hogy a párturalom beleszugerált hatalmi szempontjain túl ritkán vegyen mást szemügyre a hatalom *felelőtlen* letéteményese; hogy a főispánok változó megjelenései a vármegyeházán a közéleti érettség, politikai higgadság és elv-szilárdaság kialakulására oly korlátozóan has-sanak, hogy ezek már a helyhatósági tisztviselői élet körén tulmenően a társadalmi élet egyes depravalus tüneteiben is visszatükröznek. Szóval ennek az intézménynek kompromittáltsága és reformálására érettsége annyira nyilvánvaló, hogy nem habozunk itt, e sub rosa kitérés után kijelenteni, hogy a főispáni intézménynek *gyökeres reformálása, vagy eltörlése már társadalmi követelmény* s nem habozunk kijelenteni, hogy kipellengérezett közigazgatásunk *főispáni intézmény feslettsége révén fertőződött meg legnemesebb életfolyamataiban*. A főispáni intézmény teljes kimetszése a közigazgatásunk szervezetéből, vagy az intézmények alapjaitól kezdődő teljes moderné tétele közigazgatásunkban igazi felfrissülést jelentene.

A főispán ellenőrző hatalma törvényhatóságokban, az ide vonatkozó alaprendeletkezés (1886: 21. t.-c. 57. § b. pontja) szerint csak a hivatalos eljárás és ügykezelésre terjed ki, tehát az anyagi jogszabályok miként való alkalmazására, az *ügyintézésben megnyilvánuló törvényességre nem vonatkoztatható*. (Erekly István dr.: Tanulmányok a vármegyei önkormányzat köréből. Budapest, 1908. Grill. 155. lap.) Mégis a gyakorlat oly szélső határokig ment el a hatalom kiterjesztésében, hogy ezt az érvényben álló törvényes rendelkezést merőben figyelmen kívül hagyott-nak kell tekintenünk.

Sőt maga a vm. ügyviteli szabályzat, a mely pedig a törvényes hatáskörök épségben tartása mellett (1901: 20 t.-c. 32. §) keletkezett, 39. §-ában az ügyintézés törvényserűségét is a főispán ellenőrző hatáskörébe utalja.

Ez az ellenőrzés legintenzivebb a fegyelmi hatóságok működése körül, ugy annyira, hogy fegyelmi hatóságaink

(hatóságokban, községekben) voltaképen csak véleményező közegek, testületek. (Erekly i. m. 179.) Fegyelmi ügyekben a főispán ellenőrző jogkörének két igen hatásos eszköze és a központi beavatkozás előidézésére egy harmadik módja van. Ezek: a) a felebbezés, b) felülvizsgálat végett való felterjesztés s c) végül jelentést kell tennie két egybehangzó határozattal befejezett ügyről a belügyminiszternek. Az első kettő között elvi különbség nincsen. Mindkettővel módot tud adni a főispán a kormányzatnak, hogy ez a korlátlan fegyelmi hatalmát érvényesíthesse. A harmadik ugyanaz volna. Ez még azonfelül korrekció, ellenőr és a főispánok felett is, ha a főispán a fegyelmi hatóságok összehangzó ítéleteiben megnyugszik, de a központi hatalom más-ként akar intézkedni. (A főispán e kivételes felebbeviteli jogát s általában a főispán ellenőrző hatáskörét részletesen elemézi Erekly I. id. monografiájában.)

— Régi jogu választók pusztítása. Mohácsy Lajos vezető cikkelyt írt a »Budapest« napilap csütörtöki számában oly fontos kérdésről, amely megérdemelné a magyar sajtó minél nagyobb támogatását, terjesztését. Arról van szó, hogy a régi jogu választó öregeket igen sok helyen kihagyták az összeíró küldöttségek a listából. Kihagyták pedig a legravaszabb módon úgy, hogy egyes ellenzéki helységekben a szavazóknak 45 százalékát törölték. Természetesen nem felelték el ezek helyett olyanokat bevenni, a kik majd a kormánypárti jelöltre fognak voksolni. Ezt a galád jogfosztást úgy csinálták, hogy egy-két évig vagyoni cenzus, földadó alapján vették fel a teljesén vagyontalan, de azért régi jogon örökös joggal bíró öregeket. Azután pedig támaszkodva a Kuriának egy régebbi határozatára, mely szerint azok a régi jogon szavazók, akik utóbb jövedelem alapján vétettek fel a névjegyzékbe — régi jogukat elvesztik s e jogon többé nem szavazhatnak, kitörölték az öregeket a választói listából. Ezt az égbekiáltó gatszgot Mohácsy leplezi és ajánlja az ellenzéki képviselőknek, hogy régi, valóban igazi 48-as választóik jogaira ügyeljenek. Az ilyesmiket különben a pártvezető emberek dolga lenne felügyelni, már ahol ilyenek tényleg vannak. Azonban nálunk nemcsak a községek, hanem a város is sajnosan nélkülözi és sokszor igen súlyosan érzi a pártszervezet hiányát.

A politikai helyzetről.

Lukács László kormányát a király ki-nevezte és e tény a hivatalos közlönyben megjelent legfelsőbb kéziratokkal publikált-tott.

Az új kormány holnap (hétfőn) mutatkozik be a képviselőház ülésén az ország előtt. Ekkor terjeszti elő programját, mely-lyel az ország ügyeit akarja tovább vinni.

A fővárosi lapokban különböző hírek röpködnek. Eligazodni nehéz addig, míg a képviselőház előtt nyilatkozat nem történik.

Annyi azonban tény, hogy az ellenzéki pártok elfoglalt álláspontjukból nem engednek és a kormánynak ezzel számolnia kell.

Ha mind a két fél: kormány és ellenzéki pártok merev állásponton maradnak, nincs kizárva a képviselőház feloszlátása, mely esetben új választások lennének.

Most minden érdeklődés a képviselőház hétfői ülése felé irányul.

Egy derék székely halála Fiumében.

Csikszépvízi Schobert Ferenc székesfővárosi kerületi kapitány, főkapitányi titkár, a spanyol Izabella-rend lovagja, a porosz vörös-sas-rend és több külföldi érdemrend tulajdonosa 1912. április 22-én este 9 órakor, életének 48-ik, boldog házasságának 19-ik évében, rövid szenvedés után elhunyt Fiumében. Mélységes gyászba borította szeretetre méltó, kedves családját, mely anyai melegséggel, odaadó hűséggel csüngött őszinte, igazi székely erényekben bővelkedő szemefenyén.

A székesfővárosi államrendőrséget is súlyos veszteség érte. Legnépszerűbb és legkiválóbb tisztviselőinek egyike hunyt a szemeit örökre. A fővárosi napilapok egyértelműleg elismerték e tény, mikor Schobert haláláról szokatlan részletességgel megemlékeztek.

Schobert Ferenc Csikszépvízen született és erre mindenkor büszkeséggel hivatkozott. Családi körében is szeretettel ápolta a székely jó tulajdonságokat. Egyetemi tanulmányainak elvégzése után 1884-ben, mint díjnok került az államrendőrséghez, 1907-ben ker. kapitánynak nevezték ki, mint a főkapitány titkárát. Széleskörű bizalmi állást töltött be és szeretetre-méltóságával, páratlan tapintatával, előzékenységével és tudásával úgy a rendőri tisztikar, mint a nagyközönség osztatlan rokonszenvét vívta ki magának.

A rendőrségi ágazatnak ugyszólva minden részében ott honos volt. Gyakorlati tudással bírt mindenről. Megelőzőleg a III. és IV. kerületi kapitányságon, majd a közigazgatási, bünyügyi osztályban és a toloncházban működött s mindenütt kiváló rendőri talentumának adta tanujelét.

Ez év februárjában Czajlik Alajos miniszteri tanácsos, a határrendőrség vezetőjének temetésén hült meg. Néhány nappal később sógora halt meg és betegesen ment el a temetésre. Lázba esett és ágyba kellett feküdnie. Orvosai influenzát konstataáltak, amely később tüdőgyuladással komplikálódott. Erős, szívós székely szervezete azonban megküzdött a krízissel és március végén orvosai tanácsára Arcoba akart utazni.

Fiumében állapota súlyosabbra fordult. Megállapították, hogy az influenzából kifolyólag vesebaja is támadt. A városi kórházból érkezett hozzánk ehő 2-án a fájdalmasan érintő szomorú hír, hogy uretikus roham érte és az orvosok lemondottak a derék ember életéről. Önfeláldozásig hűséges felesége, szül. Prasszer Mariska, állandóan mellette volt, de az annyira drága életet a legodaadóbb ápolással sem lehetett megmenteni.

Halálát feleségén kívül két gyermeke: Livia és Ferenc, valamint igen kiterjedt előkelő rokonság gyászolja, de halála mély gyászba döntötte az államrendőrség tisztikarát és mindazokat, akik Schobert Ferit, a végtelenül kedves, őszinte, egyenes, talpig becsületes székelyt, az áldott szívű jó barátot és karakteres működését ismerték.

Nekünk, székelyeknek pedig még halálában is büszkeségünk lehet, hogy a Székelyföldön látott napvilágot és közülünk való volt az a férfi, kit a magyar sajtó Budapesten, az ország fővárosában is a „legnépszerűbb, legkiválóbb tisztviselők“ között méltán említ.

Halála hírére az államrendőrség összes épületeire kitzúzták a gyászlobogót és Dr

Boda Dezső főkapitány, továbbá Dr Pekáry Ferenc főkapitányi helyettes táviratban fejezték ki mély részvétüket a Fiumében tartózkodott özvegynek.

A halottat Budapestre szállították és e hó 26-án d. u. fél öt órakor a kerepesi uti temető halottsházában a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint beszentelték s ugyanazon temetőbe helyezték öröknyugalomra óriási közönség részvételével.

Kedves székely testvérünk! Édes jó rokonunk, barátunk! Kísérje áldásunk drága emlékedet, melyet szívünkben őrizünk. Példás életedet, szigorú pontossággal párosult kötelességszerető munkásságodat végrendeletül hagytad, hogy azok világító látkyaként vezessék, irányítsák a nyomodba és nyomunkba lépő utódokat örökkön-örökké. Isten veled! Nyugodjál csendesen!

Szines képek.

— Az elpáholi férj. Mulatságos eset történt a minap Amerikában a Washington államban fekvő Seattle városban. A történet érdekesebb részét egy kishirdetés vezette be, amely egyik ottani lapban jelent meg. A hirdetés így szól:

— Kerestetik egy férfit, a ki hajlandó elpáholni egy udvariatlan férjet, ki gyakran megveri a feleségét. Tíz dollár jutalom. Könnyű munka. Tudakozódni R. B. Gillies asszonynál 116. Nob Hill avenue lehet.

A hirdetést természetesen sokan olvasták és sokan mulattak rajta. Mivel azonban itt nemcsak mulatságról, hanem jutalomról is szó volt, jelentkezők is akadtak, még pedig szép számban. Egész kis tábor gyülekezett Gilliesné háza előtt. Hatalmas vállu, izmos emberek mellett alacsony termetű, kis emberkék állottak és sóváran tekintettek mindnyájan az emeleti ablakokra. Tolongás, zsongás hallatszott a Nob-Hill-uton s egy fűrgő, alacsony emberkének jutott a szerencse, hogy először juthatott Gilliesné asszony elé. Kijelentette, hogy hajlandó elpáholni a durva férjet olyan alaposan, a mint csak tetszik. Gilliesné azonban nem találta elég erősnek a jelentkezőt és tartott attól, hogy kudarcot vall. Elbocsátotta te át a legényt, a ki csalódottan távozott. Ekkor erőteljes, rendkívül izmos fiatal férfi lépett be. Válla olyan széles volt, hogy alig fért be az ajtón. Gilliesné gyönyörűséggel legeltette szemét a hatalmas férfin. Erre van neki szüksége. A nagy erős férfi kijelentette, hogy ő hajlandó a munkát öt dollárért is elvállalni. Az neki egy kis testgyakorlat. Néhány pillanatnyi munka. Miért kérne tehát többet öt dollárnál, mikor ennyi pénzért egy egész napon át kell a hajóba deszkát és csomagot hurecolni a vállán. Az asszony elfogadta az ajánlatot, kikötötte azonban, hogy nem engedí férjét úgy megverni, hogy az ütés nyomai végképp megmaradjanak, de megengedi, hogy alaposan elpáholja, a földre dobja és megdöngönyözzé.

Mikor este hazatért Robert Bent Gillies s mogorva arccal becsapta maga után az ajtót, a felesége szokatlanul kedvesen fogadta. Gillies ur azonban szokásához híven most is durva hangon kezdett veszekedni. De egyszerre csak elöugrott a fölfogadott férfi s alaposan elverte a férjet. Gilliesné boldogan nézte, mint fetreng a földön az ő zsarnoka, a ki előtt ő szokott remegni és sirni. A fiatal férfi munkája annyira tetszett Gilliesnének, hogy tíz dollárt adott neki. Vagyis a jutalmul kitzúzott teljes összeget. Ez a történet villámgyorsan elterjedt a városban és bizonyára élénk emlékében marad azoknak, a kik megszokták verni a feleségüket. Mint Gillies ur példája mutatja, őket is érheti baleset...

Nem való a tagosítás — Etédnek!...

— I. Viszonzás. —

Figyelemmel es nagy érdekekkel olvasok minden kezembe került cikket, hirt szülőföldemről. Így átolvastam a f. év és hó 21 én a „Székely-Udvarhely“ hasábjain megjelent „Való-e a tagosítás Etédnek“ cím alatt „Egy gazda által közreadott „válasz“-t is, amelyre elégnék tartanám röviden csak azt mondani nem való!

De, mert érvek nélkül a pusztá állítása valaminek mit sem ér, röviden csak a következőkkel okolom meg a viszonyok teljes ismerete után kimondott állításomat:

Az „Egy gazda“ név alatti cikk értelmi szerzője (mert sejtem, ki az), mint értelmes ember és kitünő gazda hosszú évek óta törekszik arra, hogy pártot szerezhessen és keresztül vihesse Etéden a tagosítást. Meghajtóm a zászlót minden olyan ember előtt, kiben törekvést látok a korszerű haladásra, a ki egyéni érdekek nélkül a közért, polgártársainak a javát munkálni igyekszik, szavait tettekkel kíséri. S ha alapelveiben talán jóhiszeműleg tévedett is — kifeledvén némely lényeges dolgokat számitásaiból — nem kevésbéb tisztelem. Ámde, midőn tudom azt, hogy a buzgó törekvésnek legfőbb rugója az egyéni érdekek előtérbe tolása a közérdek rovására, összegöngyölítve tartom a zászlót, mereven tartom és odakiáltok: első a közérdek s csak ezután következik a jogos magánérdek.

Egy „Gazda“ — tudomásom szerint — egyes egyedül ohajlja Etéden a tagosítást, a többinek borsózik a háta tőle. Pedig annak be kell következnie, ezt kívánja a modern, a jövedelmező gazdálkodás. Csakhogy „ideje vagyon mindennek, a fák is idővel nőnek“. „Egy gazda“ már elméleti és gyakorlati ismereteinél fogva oda fejlődött, hogy látja, tudja, érti az előnyeit a tagosított birtokon való gazdálkodásnak és hátrányait a szétaprózott párcellákon való nyomásos rendszernek. Szeretné a szép, nagybirtokának testrészeit nem szétszórta, hanem egy tagban látni és azon tervszerűleg haszonnal gazdálkodni.

Ez dicsérendő törekvés. Ámde feledi, vagy talán számba sem veszi, hogy az egyéni érdek nyomul itt előtérbe a közérdek rovására.

Mellözve a terepviszonyok által okozott nehézségeket az elhelyezkedésnél és még a többi okokat is, csupán azt említem föl, hogy bizonyos általános fejlettség kell, hogy legyen szellemileg és erkölcsileg, s csak ha ez meg van, várható előny a tagosítástól, úgy de ez még hiányzik Etéden. Idő kell, míg a nagytömeg odafejlődik és ember kell, a ki e munkát folytassa a nép érdekében. Örömmel tapasztalom ugyan, hogy a mai viszonyok között is Etéd a vezér községek között áll.

Sajnos, de való, hogy ilyen legfőbb vezetőben évtizedek óta hiány van Etéden. Mindenki a saját erejére van hagyatva. Nem volt régóta és nincsen, a ki szívvel, lélekkel, jó példával, okos tanácsokkal maga köré csoportosította volna az iskolából kikerült fiatalokat, a felnötteket huzamos időn át, mert hiszen kevés ideig egyesek voltak különböző időszakokban, most is van, a ki fáradozik, de a felekezeti türelmetlenség bénítja munkájában a helyett, hogy segítségére sietne.

Ott, a hol mindenki magára van hagyatva, s nincsen egy buzgó ember, a ki vezesse helyes irányban, örvendhetünk, ha visszafejlődést, hanyatlást nem látunk.

A tagosítást meg kell előznie a gazdasági ismeretek terjesztésének az iskolában és az iskola után. Elég volt-e, van-e ez irányban téve Etéden!?

Megkísérlettem egy önálló gazdasági ismétlő iskola létesítését. A közoktatási miniszteriumban ez iskolák referense akkor (egy volt tanítványom) készséggel nyújtott segítséget; nem bírtam rávenni az értelmesebb gazdákat is Etéden, hogy létesítsük.

Nem bírták fölfogni ennek nagy horderejét. Megtagadták a kevés áldozatot, néhány hold földbirtoknak följánlását ezen célra.

Fejletlen még a nagy tömeg Etéden a tagosításra. Most csak kárakra lenne, a mint kárára vált igen sok, erre még fejletlen községnak.

Majd később a viszonyok odafejlődnek lassankint, hogy bekövetkezik ez is, de már akkor mi nem élünk, úgy-e bár „Egy gazda“ barátom? Hanem élni kell a községnak, azért a Te egyéni érdekeidért a nagy tömeg érdekeit tartjuk fontosabbnak.

GAGYI SAMU.

HIREK.

— **Főispáni túltengő hatalom.** Fővárosi embereknek sejtelmük sem lehet arról, hogy a vármegyék főispánjai minő nagy hatalmasságok — vidéken. Valóságos élet és halál urai. Náluk nélkül talán még a haja szála sem eshetik el a szegény vidéki embernek. A tisztviselőkről meg éppenséggel ne is beszéljünk, mert azok alvó álmukban is a főispántól rettegnek. Hiszen soha sem tudhatják, vajjon mikor akaszt fegyelmet a nyakukba és mikor helyeztetik el oda, a hova a legkevésbé ohajtának. Okot, alapot a lelketlen, gyalázatoságban utazó főispán mindenkor talál reá. A kormányhoz hiába panaszkodnak. Ott a főispánnak van igaza, mert az személyesen beszélhet a miniszterekkel és úgy adja az információt, ahogyan neki tetszik. Aztán a miniszter is inkább hisz a saját kiküldött emberének, mint valamelyik szegény, kopott ruházatu, óriási családi gondokkal s még nagyobb hivatali teendőikkel agyoncsigázott x. v. y. tisztviselőnek. Szóval a varju a varjunak nem ássa ki a szemét. A főispáni túltengő hatalmat ismer-teti a „Székely-Udvarhely“ mai számának első helyén közölt eikkely. Megütközéssel és felháborodással olvashatja mindenki, hogy Magyarországon a XX. században ilyen főispáni hatalmi kör létezhetik. Azt szeretnők, ha a magyar sajtó napirenden tartaná a kérdést és sürgős törvényhozási intézkedést provokálna a magyar közigazgatás e szégyenfortjának eltüntetése céljából. Ez nem pártkérdés, hanem életszükséglet minden irányban.

— **Uj tollnok.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Dr Császár Károly állam-tudort idigtlene, minőségben fietség nélküli kir. tanfelügyelőségi tollnoknak nevezte ki és szolgálattételre Udvarhelyvármegye kir. tanfelügyelőségéhez rendelte.

— **Drágul a vasút.** Jó Baross Gábor alkotása, a zóna-rendszer ez évi június 30-án éjfélkor megszűnik. Mire a kakas kukorékol, már július 1-ét írjuk és attól kezdve a magyar államvasutak összes vonalain új személydijszabás lép életbe. A vicinális vonalakon változás nem lesz egyelőre. Az államvasutakon azonban lényeges emelkedés történik. Héjjasfalvától Budapest 596 kilométer távolságban fekszik. Tehát nekünk a 600 km. távolságot kell számításba vegyük. Ed-dig a gyorsvonat I. osztályán 30 K, a II on 20 K volt s ma is az még a vitelbér személynként. Julius 1-től pedig a gyorsvonat I. osztályán 40 K 80 f, II. oszt. 26 K 40 f, III. oszt. 19 K 20 f lesz a személyjegy ára. Személyvonaton most I. oszt. 24 K, II. oszt. 16 K, III. oszt. 10 K. Julius 1-től fogva lesz I. oszt. 28 K 80 f, II. oszt. 19 K 20 f, III. oszt. 12 K. Hát bizony ez az emelkedés rosszul fog esni. De hát az államnak is kell

a 15 millió korona többlet, amelyet e réven a közönség zsebéből besoper. Ezenkívül az utazók kézi podgyászát is szűkebbre szabják, mert ezután csak annyi koffert és ká-lapskatulyát szabad a kocsikba felvinni, a mennyi a saját ülőhelyük felett és ülőhelyük alatt elférhet. A vigéc-böröndökkel s más ehhez hasonló kolmikkal tehát nem lehet az egész kocsit egy személyjegy után betölteni mint eddig történt. A III. oszt. utasok azonban jövőre is annyi szerszámot és egyéb kéziholmit vihetnek magukkal, amennyit a gyalogjáró emberek szoktak hordozni. A drágaság tehát a vasutat sem hagyja érintetlenül. De hát ez a mai viszonyok mellett nem csodálható. A kézi podgyászokra vonatkozó rendelkezés pedig egészen helyes és az utasok kenelmét illetőleg is célszerű intézkedés.

— **A gazdasági cselédszerződés fölbontása.** Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a földmivelésügyi miniszter, hogy az 1907. XLV. törvénycikk 46. szakasza alapján a gazda csakis a fölbontás okául fölhozott eset tudomására jutása után nyolc napon belül bonthatja föl a gazdasági cselédszerződést.

— **Halalozások.** Tamásy Aurél, özv. Tamásy Péterné sz. Gál Róza nyug. kir. törvényszéki irodaigazgatóné fia, 30-ik évében e hó 20-án hosszas szenvedés után elhalt Székelyudvarhelyt. Halálát testvéreinek kívül Tamásy Áron kanonok, pápai prelátnak, mint nagybátyja gyászolja. — Bikafalvi és csekfalvi Dr Máthé-Szabó Károly orvos e hó 23-án d. u. 3 órakor, 36 éves korában meghalt Segesváron. Temetése csütörtökön d. u. 2 órakor volt nagy részvét mellett Bikafalván. Halálát neje, szül. Kuncz Vilma kivül három kis leánykája; özv. Cs. Szabó Károlyné Ferenczy Julianna édes anyja; bikafalvi Máthé Pál és neje Ferenczy Borbála nevelő szülői; Kuncz Elek tankerületi főigazgató, apósa, valamint számos testvére és sógora gyászolja. — Kállay Albert városi polgár életének 65-ik évében e hó 24-én elhalt Székelyudvarhelyt. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja. — Nagy Mózes ref. kollegiumi II. oszt. tanuló, Nagy Mózes m. kir. posta- és táviradkihordó fiát, e hó 24-én a tanári kar, tanulótsárai, valamint a posta- és távirada tisztviselői kara s személyzete, ugyszintén a nagyközönség részvéte mellett helyezték örök nyugalomra Székelyudvarhelyt.

— **Áthelyezések.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Grézerné Greiszig Irma székelykereszturi és Szenkovits Katalin bezdáni állami óvónöket jelen minőségükben kölcsönösen áthelyezte.

— **A körjegyző bünei.** Ne tessék megijedni. Nem rólunk van szó. Aradmegyében — úgy látszik — nemcsak jó kortest, mindenre kész és kapható alázatos mungót, hanem tisztességes eljárást, becsületes viselkedést is követelnek a körjegyzőtől. A főszolgabíró nem pajtáskodik a körjegyzőkkel. Nem játsza velük a kéz kezét mos kis játékokat. Egymásnak nincs okuk kegyelmi kegyeket osztogatniok. Ott nem reflektálnak a bizalmi szavazatukra. Hibájukat nem takargatják, hanem az arra megéretteket galérjuknál fogja az alispán és utnak ereszt. De hát ott nem iszik per tut a falusi bakterrel is az alispán. Így mutatja ezt a következő eset: Németh Elek deznai körjegyzőt pár hó előtt a pap feljelentésére a főszolgabíró fölfüggesztette. Az alispán pedig most a jegyzőt minden anyagi igény nélkül állásától megfosztotta. Az indoklás szerint — igen derék csemete volt, mert a tudatlan községi képviselőtestülettel üres papiriveket iratott alá és ezekre aztán olyan határozatokat pingált reá a jegyző ur, amilyeneket épen akart. A községi pénztár kulcsait egyáltalán magánál tartotta és nem adta át a pénztárosnak. Egy birtokvételnél pedig ön-

magának nagy provizótt kötött kis ezálta megkárosította a községet. Tizenegy év működése alatt 21 rendbirsággal sújtották. Ezek a kisült dolgok. Hát még a mik népfényre nem kerültek!?

— **Kinevezés.** A székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóság Csató Lajos mezőturi lakost pénzügyigazgatósági hivatalsszolgának nevezte ki.

— **A kerületi pénztár közgye.** Eddig mi, a „Székely-Udvarhely“ részéről nem szólottunk a székelyudvarhelyi kerületi munkásbiztosító pénztár dolgairól. A mi lapunk hasábjain megjelent, azért az illető beküldő vállalja a felelősséget. Azonban azt nagyon csodáljuk, hogy az e hó 21-én megtartott közgyűlésen szavazást provokáltak a számadások felülvizsgálása kérdésében. E mellett elsiklani nem lehet, mert ez már kimagasló közérdek. Azt, hogy amaz indítvány felett, mikép az évi számadások és költségvetés a közgyűlés kebeléből kiküldendő 8 tagu bizottság által elfogadás, jóváhagyás előtt megvizsgáltassék, szavazás történt — nem helyeselhetjük. Nem pedig azért, mert egyenlő szavazat lévén az indítvány mellett és ellene is, maga a közgyűlést vezető igazgatósági al-elnök döntött a vizsgálat megejthetése ellen. Az érvényben levő alapszabályok 20. §-ának g) pontja szerint a közgyűlés kötelessége megállapítani az évi költségvetést, h) pontja értelmében pedig megvizsgálja (a közgyűlés) a betegségjelzés és balesetbiztosítás számadását és a felügyelőbizottság ezekre vonatkozó jelentésének figyelembe vételével határoz a felmentvény megadása vagy megtagadása felett. E szerint tehát a közgyűlés vezetősége valóságos törvénysértést követett el azzal, hogy a közgyűlési tagokat megakadályozta alapszabályszerű kötelességük teljesítésében. Remélhetőleg a leszavazott közgyűlési tagok megfelelőleg ezt az alapszabályellenes határozatot és panaszt tesznek az állami munkásbiztosítási hivatalhoz is. Mert hát az igen különös, furcsa és szokatlan eljárás, hogy a számadások megvizsgálását épen azok ellenezzék, akik a számadástételre kötelezve vannak. Ez már az eddig jóhiszemű közönségben is gyanút kelt. Önként kérde, vajjon miért titkolóznak!? Hiszen a nyilvános számadásra kötelezett intézmények számadásai titkot nem képezhetnek. Mindenütt az a szokás, hogy ha a legkisebb kétely is felmerül, épen a számadásra kötelezettek kívánják, sőt egyenesen követelik a minél behatóbb számadási vizsgálatot a saját reputációjuk megóvása érdekében. A kerületi pénztár vezetősége e téren — úgy látszik — új iskolát akarteremteni, am eléggé helytelen, mivel a józan észszel is ellenkezik. Ezek után csak azt bámuljuk, hogy sem az Országos Pénztár, sem pedig az állami munkásbiztosítási hivatal eddig még nem érdeklődött a székelyudvarhelyi kerületi pénztár széles körben forgó ügyei iránt. A felügyelő hatóságnak egyenesen kötelessége most már tisztázni a helyzetet. Az intézmény tekintélye kívánja, hogy a hetek óta súlyos megtámadtatás alatt álló pénztár ügyére világhosszú derüljön.

— **Erdélyrészi orsz. kirakóvásárok** április 29-én Oklánd, Kiskapus, Szásznádas, Szentlászló, Jakabfalva, Szamosujvár, 30-án Ósika. Május 1-én Alsójár, Dicsőszentmárton, Gyergyóditró, Kászonalitz, Mezőbánd, Sepsiszentgyörgy, Toke, 2-án Kovászna, Maroskecze, Nagyilonda, Szilágynagyfalu, 3-án Csernátfalu, Csikbánkfalva, Csikesekefalva, Csikszentmárton, Köszvényes, Lupsa, Nagyszében, 4-én Magyar-nemegye, Marosludas, Óradna, Székelykeresztur.

— **Értesítés.** Tisztelettel szives tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divat ujdonságok: kalapok, ruhaszövegek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szives megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESSEN tehát
a „Székely-Udvarhely”-ben

B O R I!

**Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi bornagykeres-
kedőnéi**

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Eladó ház Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 108 a. sz. alatt, 3 szoba, konyha, kamra, pince és kert külön udvarral. Bővebb tájékoztatást Márton Dénes földésznel Kossuth utca 79. sz. alatt.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kínzó sajáttermés és vörös borok.

2846—912. tlkvi.

Hirdetmény.

Éze községre nézve az 1892. XXIX t.-c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekkönyvekbe való bejegyzése és a te-

lekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztével, ez azzal a felszólítással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-c. 15 és 17 §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.-c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1889. XXXVIII. t.-c. 7. § a és az 1891. XVI. t.-c. 15 § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi november hó 12-ik napjáig bezárólag telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be; mert ez ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.-c. 16. és 18. §-ainak esetében — ideértve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-ában foglalt kiegészítéseit is a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt vagyis az 1912. évi november 12-ik napjáig bezárólag a tlkvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, kik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik, ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t.-c. 16 §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — e tekintetben felszólalásokat tartalmazó kérvényüket a tlkvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi november 12-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen

meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy mennyiben azokhoz egyszersmind másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a tlkvi hatóságnál át vehetik.

A kir. járásbíró, mint tlkvi hatóság.

Okland, 1912. évi április hó 23.

Földes s. k. kir. jbiró.

A kiadmány hiteleül:

Wermescher, kir. telekkönyvvezető.

2796—912 tlkvi. sz.

Hirdetmény.

Abásfalva községre nézve az 1892. XXIX. t.-c. értelmében a tényleges birtokosok tulajdonjogának a tlkvi könyvekbe való bejegyzése és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítése iránti eljárás befejeztével, ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-c. 15 és 17 §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban és az 1891. XVI. t.-c. 15 § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889. XXXVIII. törvények 7 §-a és az 1891. XVI. t.-c. 15 § b) pontja alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt vagyis az 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat

2. hogy mindazok, akik az 1886. XXIX. t.-c. 16 és 18 §-ainak esetében ideértve az alábbi §-nak az 1889. XXXVIII. t.-c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog,

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve vélik, ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889. évi XXXVIII. t.-c. 16. § alapján történt bejegyzéseket sérelmesnek találják, e tekintetben felszólalásokat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1912. évi november hó 2. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után az említett bejegyzéseket csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, akik a kiküldöttnek eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál át vehetik.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság.

Okland, 1912. évi április 17-én.

DR FÖLDES s.k. kir. jbiró

A kiadmány hiteleül -
Wermescher tlk. vezető.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félfévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- 20-féle helybeli felvétel, levélpapirosok stb. Képes levelezőlapok Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden súlyban, hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahévely, szivarka s névjegyárak Dehánny-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-érszények, esküvői és irománytárcák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, színe ironok, notes-ironok, esavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kreták, iskolai, kávéházi és fajelző kreták, színes kreták Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, helyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gó-sípek és orgonák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. Különféle helyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névelíratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Taljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek, Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szögek, képesok stb.

Betegh Pál könyvnyomató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely